

Makale Türü / Article Type: Araştırma / Research

İHRACAT PERFORMANSI: VOSVIEWER İLE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Ata KAHVECİ¹

■ Özet

Bu çalışmada, ihracat performansı konusunda Web of Science (WoS) veritabanında yayınlanmış olan çalışmalar yazar, atıf, kaynak (dergi), ülke, kurum ve anahtar kelime gibi başlıklar açısından detaylı olarak bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiş ve aralarındaki ilişkilerin bütünsel bir bakış ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. WoS veri tabanında "export performance" anahtar kelimesi kullanılarak "tüm alanlar" kapsamında yapılan aramada 2401 adet sonuca ulaşılmış olup verilerin analizinde VOSviewer programı kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; yayınların çoğunlukla İşletme alanında yayımlandığı, en çok yayın yapan ülkenin Amerika Birleşik Devletleri olduğu, en çok yayın yapan yazarın "Sousa Carlos m.p" olduğu, alınan atıf sayısına göre en çok atıf alan yazarın "Diamantopoulos, adamantios" olduğu, çalışmaların en çok "Journal of International Marketing", dergisinde yayımlandığı, en çok atıf alan ülkenin "Amerika Birleşik Devletleri" olduğu, en çok atıf alan kurumun "Leeds Üniversitesi" olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, en çok kullanılan anahtar kelimelerin "İhracat Performansı", "İhracat", "KOBİ'ler", ile "Uluslararasılaşma", "Çin", "Yenilikçilik", "Rekabetçilik", "Performans", "Pazar Odaklılık" ve "Kaynak-Tabanlı Görüş" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarının ihracat performansı konusunda yapılmış olan çalışmaların genel özelliklerini detaylı olarak göstermesi nedeniyle, bu alanda gelecekte yapılacak çalışmalar için genel bir bakış ortaya koyarak alanyazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İhracat Performansı, Uluslararası Ticaret, Bibliyometrik Analiz.

Export Performance: A Bibliometric Analysis Using VOSviewer

■ Abstract

In this research, studies on export performance published in the Web of Science (WoS) database are examined in detail in terms of titles such as author, citation, source (journal), country, institution, and keywords by using bibliometric analysis method and it is aimed to evaluate the relationships between them with a holistic perspective. Using the keyword "export performance" in the WoS database, 2401 results were found in the search within the scope of "all fields" and VOSviewer program was used to analyze the data. According to the results of the research; it was determined that the publications were mostly published in the field of Business Administration, the country with the highest number of publications was the United States of America, the author with the highest number of publications was "Sousa Carlos m.p", the author with the highest number of citations was "Diamantopoulos, adamantios", the studies were mostly published in the "Journal of International Marketing", the country with the highest number of citations was "United States of America" and the institution with the highest number of citations was "University of Leeds". Furthermore, it was also concluded that the most used keywords were "Export Performance", "Export", "SMEs", and "Internationalization", "China", "Innovation", "Competitiveness", "Performance", "Market Orientation" and "Resource-Based View". Since the results of the research show the general characteristics of the studies on export performance in detail, it is thought that it will make important contributions to the literature by providing an overview for future studies in this field.

Keywords: Export Performance, International Trade, Bibliometric Analysis

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret, atakahveci@tarsus.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2010-614X.

GİRİŞ

Küreselleşme ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile birlikte özellikle 1980 sonrasında serbest dış ticaret politikasının ülkeler tarafından benimsenmesi sonucunda ticaret hacminin de ciddi şekilde yükseldiği gözlenmiştir. Bu kapsamda Dünya Ticaret Örgütü'nün verileri incelendiğinde 1980 yılında yaklaşık 2 trilyon dolar olan dünya mal ticaretinin 2022 yılında yaklaşık 24,9 trilyon dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir (WTO, 2023). Temel olarak ihracat ve ithalat kavramlarından oluşan uluslararası ticaret kapsamında devletlerin daha fazla olması noktasında teşvik politikaları ile aktif olarak destekledikleri başlık ihracat kavramıdır. Dolayısıyla uluslararası ticaret açısından gerçekleştirilen ihracatın etkin bir şekilde yerine getirilip getirilmediği konusunda ölçümün nasıl yapılacağı “ihracat performansı” kavramı ile gündeme gelmiş ve literatürde yoğun olarak çalışılmıştır.

Yapılan çalışmalar kitap, tez, makale ve bildiri gibi farklı şekillerde eleştirilmesi ve tenkit edilmesi için yayınlanarak literatüre eklenmektedir. Dolayısıyla literatür taraması kapsamında ulaşılan sonuçların incelenmesi ve değerlendirilmesi bilimsel bilginin üretimi sürecinde büyük önem arz etmektedir. Ancak üretilen bilginin niceliksel olarak sayısı arttıkça bunun yapılması zorlaşmaktadır. Örneğin sadece Web of Science (WoS) veritabanında “ihracat performansı” yazılarak yapılan aramada 2401 adet sonuca ulaşılmaktadır. Diğer veritabanlarında da yapılacak aramalar ile bu sayının daha da artacağı söylenebilir. Bu yayınların tamamının nesnel kriterler ile incelenerek ilgili bilim alanındaki gelişmelerin yapısının ve yönünün ortaya konulması için geliştirilen yöntemlerden biri bibliyometrik analizdir.

Bibliyometrik analiz yöntemi ile belgeler, anahtar kelimeler, dergiler, kurumlar gibi başlıklarda ağ analizi, gruplama ve haritalama yoluyla, derinlemesine bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır (Waltman vd., 2010: 629). Uluslararası ticaret literatüründe bibliyometrik analiz kullanılarak tezler ve makalelerin incelendiği çalışmalar mevcuttur. Uluslararası ticaret bilim alanı ve alt başlıklarına ilişkin yapılmış olan tezler ile ilgili birçok bibliyometrik çalışma (Aydın vd., 2021; Bedlek ve Bozyiğit, 2022; Çavdar, 2020; Duran ve Çelikkaya, 2019; Korkmaz ve Çetinkaya, 2019; Öçal, 2023; Türkoğlu vd., 2022; Yorulmaz ve Baykan, 2022) bulunmaktadır. Buna ek olarak uluslararası ticaret bilim alanı ve alt başlıklarına ilişkin yayınlanmış olan makaleler ile ilgili birçok bibliyometrik çalışma bulunmaktadır. Geniş bir alanı kapsayan bu başlıklardan bazıları kısaca; uluslararası ticaret (Lacka vd., 2020; Tian vd., 2018; Niebles-Nunez vd., 2022; Jiménez-Almazán vd, 2020; Sharma vd., 2022; Avşar ve Serin, 2021), ihracat (Calheiros-Lobo vd., 2023; Gürbüz ve Sönmez, 2022), uluslararası rakabetçilik (İpek, 2019; Olczyk, 2016), afet ve insani lojistik (Erturgut ve Yılmaz, 2020), 3P ve 4P lojistik (Erturgut ve Alkan, 2022), hava lojistiği (Erturgut ve Altinkurt, 2021) ve kent lojistiği (Savrun ve Mutlu, 2019) olarak sıralanabilir. Yapılan literatür incelemesinde KOBİ'lerin uluslararasılaşması ve ihracat performansı konusunda bir adet bibliyometrik çalışmaya (Calheiros-Lobo vd., 2023) rastlanmıştır. Dolayısıyla doğrudan ihracat performansı konusunda bibliyometrik analiz yöntemi ile yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu nedenle bu çalışma kapsamında ihracat performansı konusunda yapılmış olan çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak ortaya konulması amaçlanmaktadır. Böylece WoS veritabanında mevcut olan ihracat performansı konusundaki yayınlar kapsamında konuya ilişkin bütüncül bir bakış açısı ortaya konularak bu alanda çalışan/çalışacak olan araştırmacılara yön göstermesi açısından literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmanın takip eden bölümünde, ihracat performansı konusuna ilişkin literatüre yer verildikten sonra araştırma yöntemi ve bulgulara yer verilmiştir. Son kısımda ise analiz sonuçlarına ilişkin değerlendirmelere ve bu alanda daha sonra çalışacak araştırmacılar için önerilere yer verilmiştir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

İhracat performansı kavramı konusunun araştırmacılar tarafından kabul gören ortak bir tanımı olmamakla birlikte kısaca *“işletmenin belirli bir dönemde, pazarlama stratejileri doğrultusunda gerçekleştirdiği ihracat faaliyetlerinin ekonomik ve stratejik çıktılarının, işletme hedefleri ile örtüşme derecesi”* (Sancı, 2019: 56) olarak tanımlanabilir. Akademik olarak uluslararası ticaret alanında uluslararası boyutta ve Türkiye’de yoğun olarak çalışılan konulardan birisidir. Bu kapsamda ihracat performansı konusunda yapılmış olan çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

İhracat performansı konusunda en çok atıf alan çalışmalardan biri Morgan vd. (2004) tarafından yapılmıştır. Firmaların ihracat performansı öncüllerinin tespit edilebilmesi için çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda kaynaklar ve yeteneklerin, rekabet strateji tercihlerini desteklemesi nedeniyle nihai olarak ihracat performansını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

İhracat performansı konusunda en çok atıf alan çalışmalardan bir diğeri ise Cavusgil ve Zou (1994) tarafından yayımlanmıştır. Pazarlama stratejileri ile performans ilişkisinin ihracat girişimi kapsamında ölçüldüğü çalışmada, derinlemesine mülakat yapılmış olup değişkenler arasındaki ilişki yol (path) analizi ile ortaya konulmuştur. Araştırma sonucuna göre, firmaların uluslararası yetenekleri ve yönetsel adanmışlıklarının, ihracat performansının iki önemli belirleyicisi olduğu; buna ek olarak ihracat pazar stratejinin ise içsel (firma ve ürün karakteristikleri) ve dışsal (sektör ve ihracat pazarı karakteristikleri) faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir.

Aulakh vd., (2000) tarafından yapılan çalışmada ise Brezilya, Şili ve Meksika özelinde firmaların ihracat stratejileri ve ihracat performansları araştırılmıştır. Veri toplama sürecinde anket yöntemi kullanılmış olup, verilerin analizinde ise regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre maliyet odaklı stratejilerin gelişmiş ülkelerde, farklılaşma stratejilerinin ise gelişmekte olan ülkelerde ihracat performansına katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, gelişmiş ülkelerin özel ihtiyaçları doğrultusunda pazarlama karması değişkenlerinin uyarlanması da ihracat performansını arttırdığı bulunmuştur.

Calheiros-Lobo vd., (2023) ise KOBİ’lerin uluslararasılaşması ve ihracat performansı arasındaki ilişkiye yönelik sistematik derleme ve bibliyometrik analiz çalışması gerçekleştirmiştir. Bu süreçte anahtar kelime olarak “KOBİ”, “uluslararasılaşması”, “teori”, “model”, “başarı” ve “ihracat

performansının belirleyicileri” girilerek SCOPUS’ta yapılan tarama sonucunda ulaşılan veriler VOSviewer ile görselleştirilmiş olup, nitel verilerin analizi ise NVivo kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Böylece, bu alandaki yayınlara ilişkin yazarlar, anahtar kelimeler, ülkeler ve kurumlara dair güncel durum detaylı olarak incelenmiş olup literatürdeki boşluklar ve araştırma trendinin yönü tespit edilmeye çalışılmıştır.

Torlak vd., (2007), işletmelerin ihracat performanslarını belirlemek üzere anket yoluyla ihracatçı işletmelerden (581 adet) topladıkları verilere göre, inceledikleri değişkenler olan faaliyet gösterilen sektör, firma özellikleri ve ihracat stratejisinin, ihracat performansı üzerinde etkileri olduğu tespit edilmiştir. Ancak ihracat yapma biçiminin, ihracat performansı üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bir diğer çalışmada (Bozdağlıoğlu ve Özpınar, 2011) ise ihracat performansının doğrudan yabancı yatırımcılar ile ilişkisi Türkiye özelinde VAR ve Granger Nedensellik Analizi kullanılarak Ocak 1992 ve 2009 Temmuz dönemi için incelenmiştir. Analiz sonucunda doğrudan yabancı yatırım ile ihracat arasından tek yönlü nedensellik olduğu ve yabancı yatırımların ihracattaki değişimler üzerinde %6 etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Işık vd., (2018) AHP ve TOPSİS yöntemlerini kullanarak 2013 yılı için yükselen piyasa ekonomisi ülkelerinden 22’sini analize dahil ederek ihracat performanslarını ölçmüştür. AHP ile ağırlıklandırma, uzman görüşleri çerçevesinde “yüksek teknoloji ürünlerin üretimi” başlığının ağırlığının daha fazla olması nedeniyle Filipinler, Malezya ve Çin ilk üç sırada yer almış olup, bu sıralamada Türkiye ise 17. sıradadır.

Balta ve Cura (2022)’nin lojistik performans, ihracat performansı ve firma performansı başlıkları arasındaki ilişkiyi Konya ili özelinde anket yöntemi kullanarak gerçekleştirdikleri çalışmada, verileri SPSS kullanarak analiz etmişlerdir. Çalışma sonucunda lojistik performansın, ihracat performansına ve firma performansına pozitif yönde anlamlı etkide bulunduğu, aynı zamanda firma performansının da ihracat performansına anlamlı ve pozitif yönde etkide bulunduğu anlaşılmıştır.

Küçükçolak ve Cura (2022) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise, uluslararası ticaret açısından önemli bir uygulama olan dahilde işleme rejimi (DİR) ile ihracat performansı ilişkisi, Konya ili özelinde incelenmiştir. İhracatın desteklenmesi noktasında önemli bir uygulama olan DİR’den faydalanan ve faydalanmayan işletmelerden anket yoluyla 2021 yılında toplanan veriler, analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, DİR’den faydalanan ve faydalanmayan işletmelerin ihracat performanslarının istatiki açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR

2.1. Araştırmanın Amacı ve Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında ihracat performansı konusunda yayınlanmış olan çalışmaların yazar, atıf, dergi, ülke, kurum, dergi ve anahtar kelime gibi başlıklarda detaylı olarak incelenerek ilişkilerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada kullanılacak veriler, Web of Science (WoS) veri tabanından

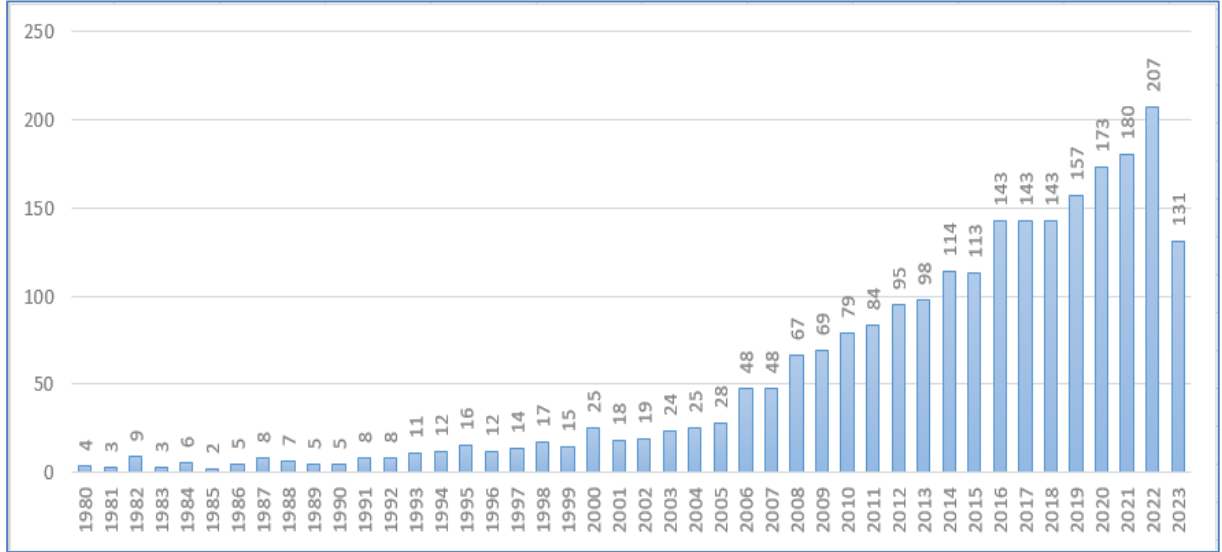
çekilerek sınırlandırılmıştır. YÖK Tez Merkezi ile TR Dizin gibi platformlardaki verilerin aynı formatta alınamamış olmasına ek olarak benzer verilerin Scopus veri tabanında olması nedeniyle duplikasyonu önlemek için alınmamış olması çalışmanın kısıtlılıklarını oluşturmaktadır.

2.2. Araştırma Verileri ve Analiz

06.09.2023 tarihi itibarı ile WoS veri tabanında “export performance” anahtar kelimesi kullanılarak “tüm alanlar” kapsamında yapılan aramada 2401 adet sonuca ulaşılmıştır. Yayın türüne göre veritabanı sınıflamasında yapılan incelemede; yayınların 1980 ile 2023 yılları arasında farklı disiplinlerden geldiği ve bunlar içerisinde 2.065 adet makale, 248 adet bildiri, 91 adet derleme makale, 72 adet erken görünüm (yayınlanacak çalışma), 2 adet kitap, 54 adet kitap bölümü ve 18 adet editöryal yazıya ulaşılmıştır. Bu veriler yazar, atıf, dergi, ülke, kurum ve anahtar kelime analizleri kapsamında VOSviewer programı üzerinden incelenmiştir. Bu özetleme yapılırken, ilgili alanlardaki ilk 10 sıradaki veri detaylı olarak gösterilerek, çalışmaların yoğunlaştıkları alanlar açıklanmaya çalışılmıştır.

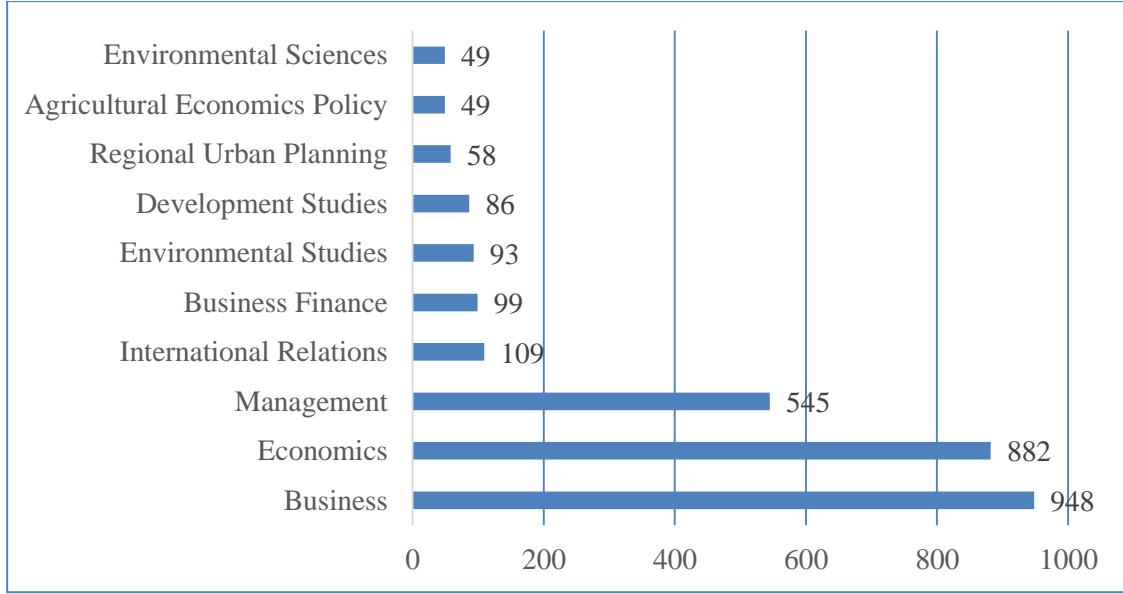
2.3. Bulgular

İhracat performansı konusunda elde edilen veriler, VOSviewer programı ile analiz edilmiş olup, bulgular tablolar ve şekiller olarak detaylı olarak sunulmuştur.

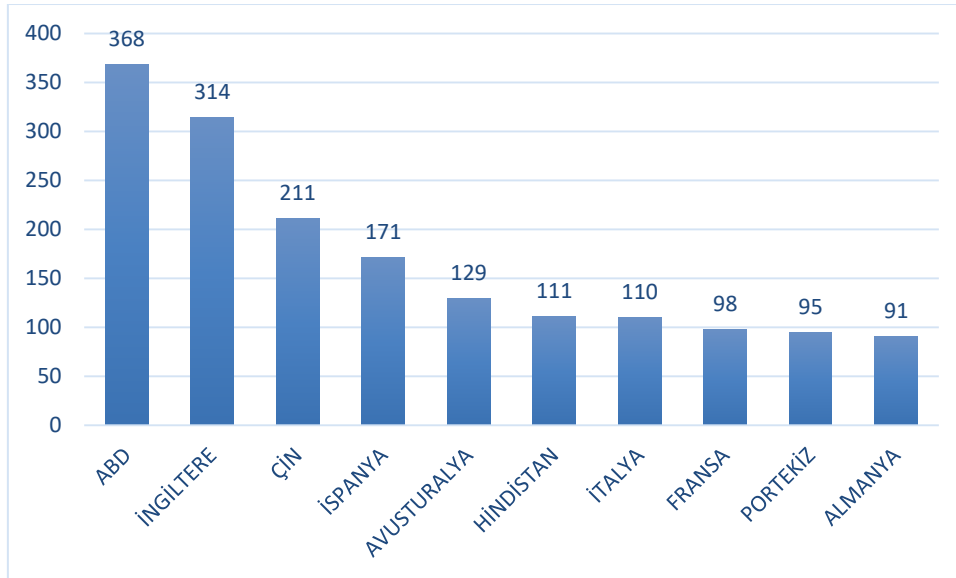
Şekil 1. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

İhracat Performansı konusunda WoS veri tabanında 1980 yılından 2023 yılına kadar mevcut olan çalışmaların yıllara göre dağılımı Şekil 1’de gösterilmektedir. Küreselleşme ile birlikte, ülkeler tarafından ihracata verilen önemin artmasına paralel bir şekilde, yapılan çalışma sayısının da arttığı gözlemlenmektedir. En çok yayın yapılan yıl 207 adet ile 2022 olmakla birlikte, 2023 yılının ilk 9 ayında yapılan 131 adet çalışma dikkate alındığında 2023 yılında da önemli miktarda yayın yapılacağı söylenebilir.

Şekil 2. Çalışmaların WoS Kategorilerine Göre Dağılımı

Şekil 2’de çalışmaların WoS veri tabanında kategorik olarak sınıflamasına göre, hangi alanlarda yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda 34 farklı alanda çalışma yapılmış olmakla birlikte, ilk 10 sırada yer alan çalışmalar incelendiğinde büyük çoğunluğunun İşletme (948 adet), Ekonomi (882 adet) ve Yönetim (545 adet) alanlarında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle ihracat performansı konusundaki çalışmaların ağırlıklı olarak İşletme ve Ekonomi alanlarında gerçekleştirildiği söylenebilir.

Şekil 3. Çalışmaların Ükelere Göre Dağılımı

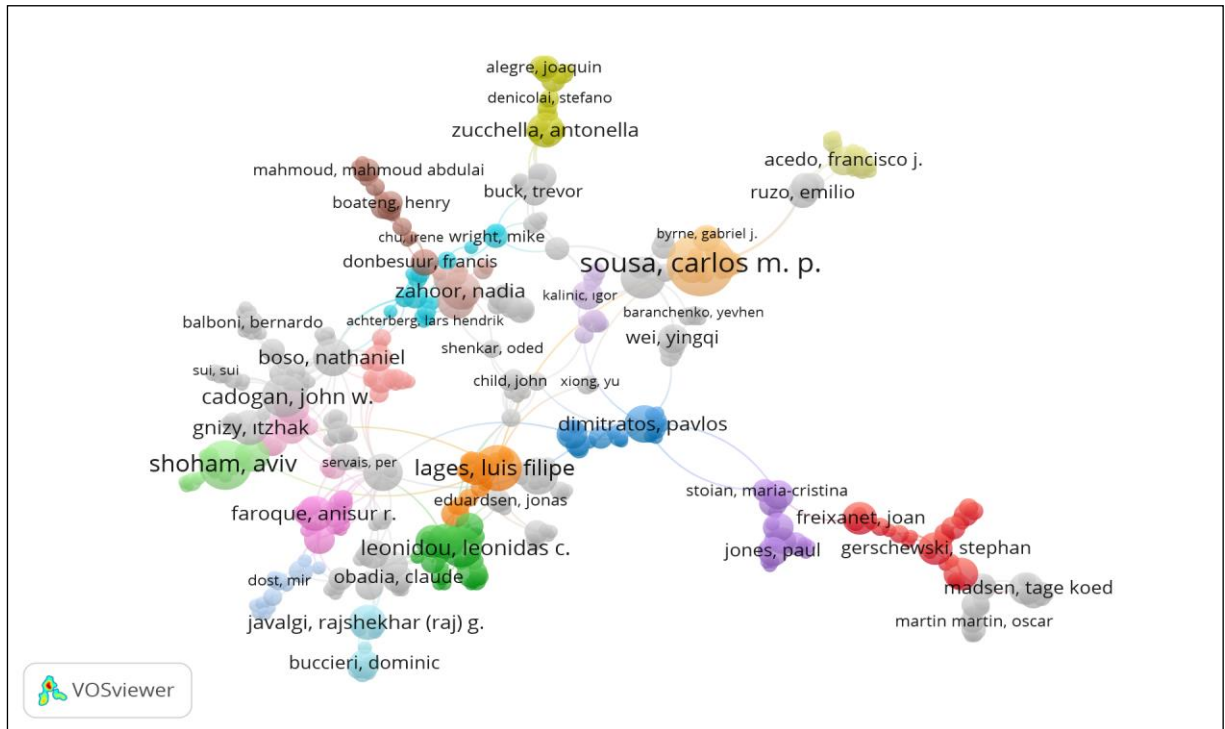
Yukarıda Şekil 3’de WoS veritabanındaki çalışmaların ülkelere göre dağılımında ilk 10 ülke sıralaması ve sayıları görülmektedir. En çok yayın yapılan ülkenin 368 yayınlı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olduğu, ikinci sırada 314 yayınlı İngiltere ve üçüncü sırada 211 yayınlı Çin

bulunduğu görülmektedir. Bunu takiben dokuzuncu sırada 95 yayın ile Portekiz, onuncu sırada ise 91 yayın ile Almanya bulunmaktadır. Şekildeki verilere ek olarak Türkiye'nin bu sıralamadaki yerine bakıldığında 72 adet çalışma ile 13. sırada olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Ortak Yazar Analizine Göre İlk 10 Yazar

Yazarlar	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
sousa, carlos m. p.	23	1224	36
shoham, aviv	14	471	21
lages, luis filipe	12	849	22
cieslik, andrzej	12	104	21
rua, orlando lima	12	155	13
cadogan, john w.	10	467	30
he, xinming	10	467	19
leonidou, leonidas c.	9	606	23
michalek, jan jakub	9	75	15
crick, james m.	9	208	8

VOSviewer programında kapsayıcı olabilmek için analize girilirken yazarların en az bir atıf ve makalesinin olmasına dair sınır koyulduktan sonra program tarafından oluşturulan sonuçlar Tablo 1'de ve Şekil 4'de sunulmuştur. Tablo 1'deki veriler, yazarların WoS veritabanında yayınladıkları çalışma sayısına göre sıralandıktan sonra en çok yayın yapan ilk 10 yazara ait çalışma sayısı, atıf sayısı ve bağlantı gücü gösterilmiştir. Buna göre tablodaki yazarların tamamının 9'dan fazla çalışması bulunmakla birlikte 23 adet yayın ile en çok çalışma yapan yazarın "Sousa carlos m. p." olduğu tespit edilmiştir.

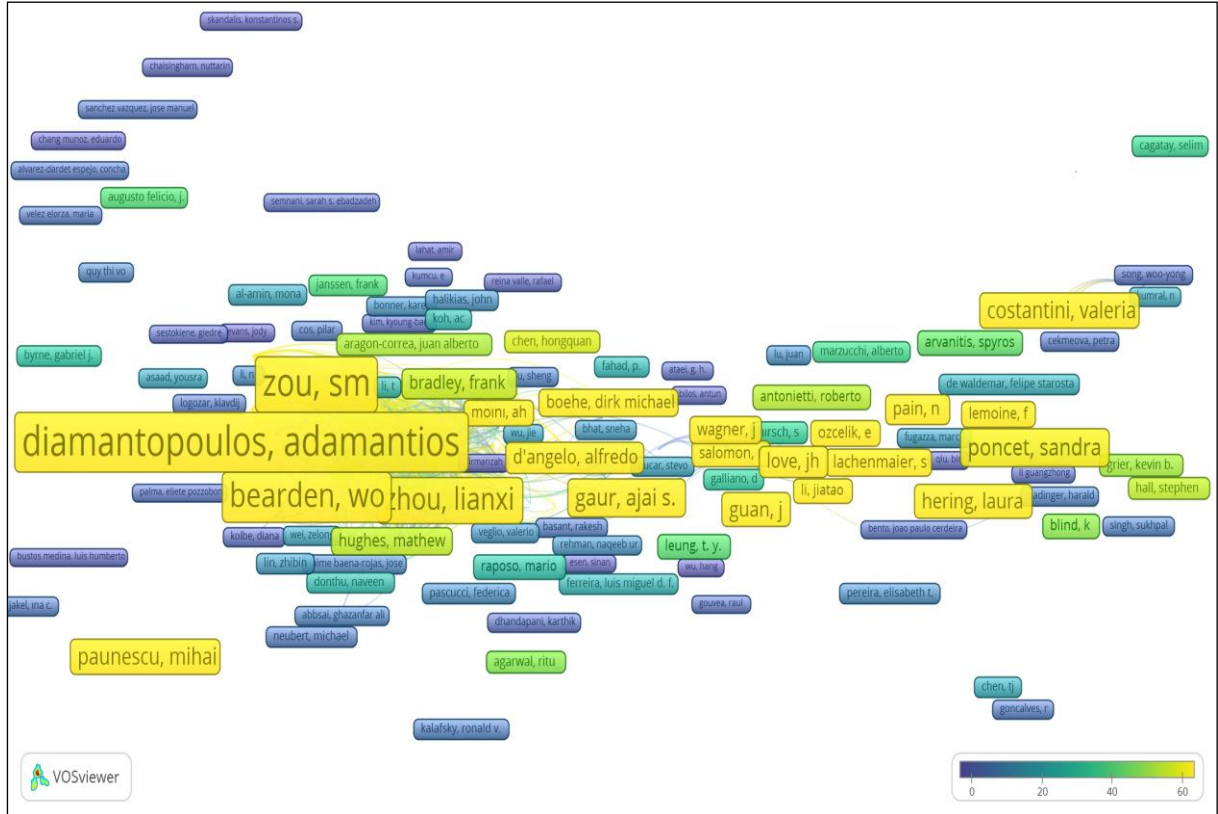
Şekil 4. Ortak Yazar Analizine Göre Ağ Haritası

Şekil 4'te ise ihracat performansı konusunda çalışan yazarların, ortak çalışma yürütmesi durumundaki ilişkilerini ortaya koyan ağ haritası görülmektedir. Yayınlanan çalışma sayısı ile baloncukların büyüklüğü doğru orantılıdır. Aynı zamanda renkler ve oklar birlikte çalışma yapan yazarlar arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Buna göre ortak çalışma yürütme açısından kümelenmelerin, "Sousa, Carlos m.p.", "Shoham, aviv", "Iages, Luis Filipe" ve "Leonidou, Leonidas c." etrafında yoğunlaştığı görülmektedir.

VOSviewer programında yazarların en az bir atıf ve makalesinin olmasına dair sınır koyulduktan sonra program tarafından oluşturulan sonuçlar Tablo 2'de ve Şekil 5'te sunulmuştur.

Tablo 2. Yazar Atıf Analizine Göre İlk 10 Yazar

Yazarlar	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
diamantopoulos, adamantios	5	1861	368
siguaw, judy a.	1	1726	52
zou, sm	4	1603	1924
katsikeas, cs	6	1576	2294
sousa, carlos m. p.	23	1224	2610
bearden, wo	1	1172	166
jayachandran, s	1	1172	166
kirca, ah	1	1172	166
cavusgil, st	1	1050	1090
morgan, na	3	1035	1496

Şekil 5. Yazar Atf Analizine Göre Katman Haritası

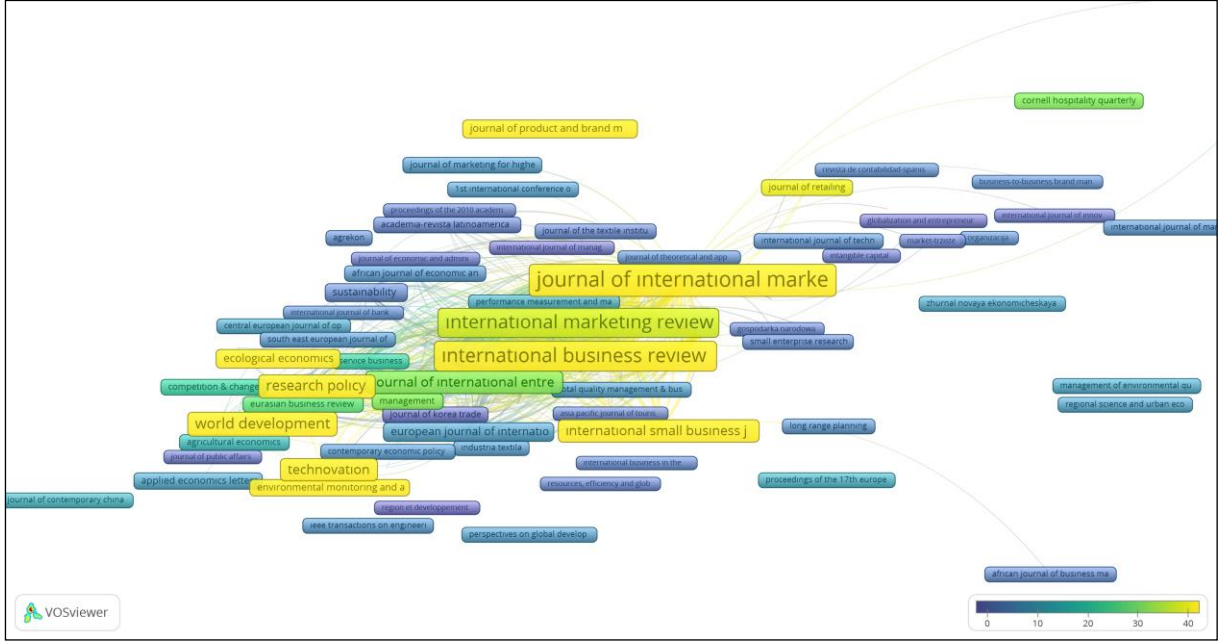
Tablo 2’deki veriler yazarların aldıkları atıfa göre sıralandıktan sonra en çok atıf alan ilk 10 yazarın çalışma sayısı, atıf sayısı ve bağlantı gücü gösterilmiştir. Buna göre tablodaki yazarların tamamının binden fazla atıfı bulunmakla birlikte en çok atıf alan yazarın 5 adet çalışma ile “Diamantopoulos, adamantios”, ikinci sırada ise 1 adet çalışma ile “Siguaw, judy a.” olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 5’te ihracat performansı konusunda çalışan yazarların, çalışmaları kapsamında aldıkları atıfların sayısına göre renklendirildiği katman haritası görülmektedir. Yayınlanan çalışma sayısı ile baloncukların büyüklüğü doğru orantılıdır. Katman haritasının değerlendirilmesi sağ alt köşesinde yer alan göstergeye göre yapılmaktadır. Buna göre haritada isimleri koyu maviye doğru giden renklerle gösterilen yazarların atıf sayısının sıfıra yaklaştığı, sarı renkle görülen yazarların ise 60 ve üzerinde atıfının olduğu görülmektedir. Haritada yer alan isimlerin görsel açıdan şekilsel büyüklüğü de yine atıf sayısı ile doğru orantılıdır. Buna göre ilk dikkat çeken isim olan “Diamantopoulos, adamantios” un 60’ın üzerinde atıfa sahip olduğu (Tablo 2’ye göre atıf sayısı 1861) görülmektedir.

Tablo 3. Kaynak Atf Analizine Göre İlk 10 Kaynak

Kaynaklar	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Journal of International Marketing	58	4163	1850
International Business Review	75	3595	1492
International Marketing Review	79	2855	1452
Journal of Marketing	5	2845	738
Journal of International Business Studies	15	2817	637
Journal of World Business	34	2577	827
Journal of Business Research	61	2454	1100
British Journal of Management	7	1823	68
Journal of Small Business Management	17	1375	499
World Development	20	961	107

VOSviewer programında çalışmaların yayınlandıkları yerlerin ya da dergilerin tespiti için en az bir atıf ve makalenin olmasına dair sınır koyulduktan sonra program tarafından oluşturulan sonuçlar Tablo 3’te ve Şekil 6’da sunulmuştur. Görüldüğü üzere ihracat performansı konusunda en çok atıf alan kaynağın “Journal of International Marketing” dergisi olduğu görülmektedir.

Şekil 6. Kaynak Atf Analizine Göre Katman Haritası

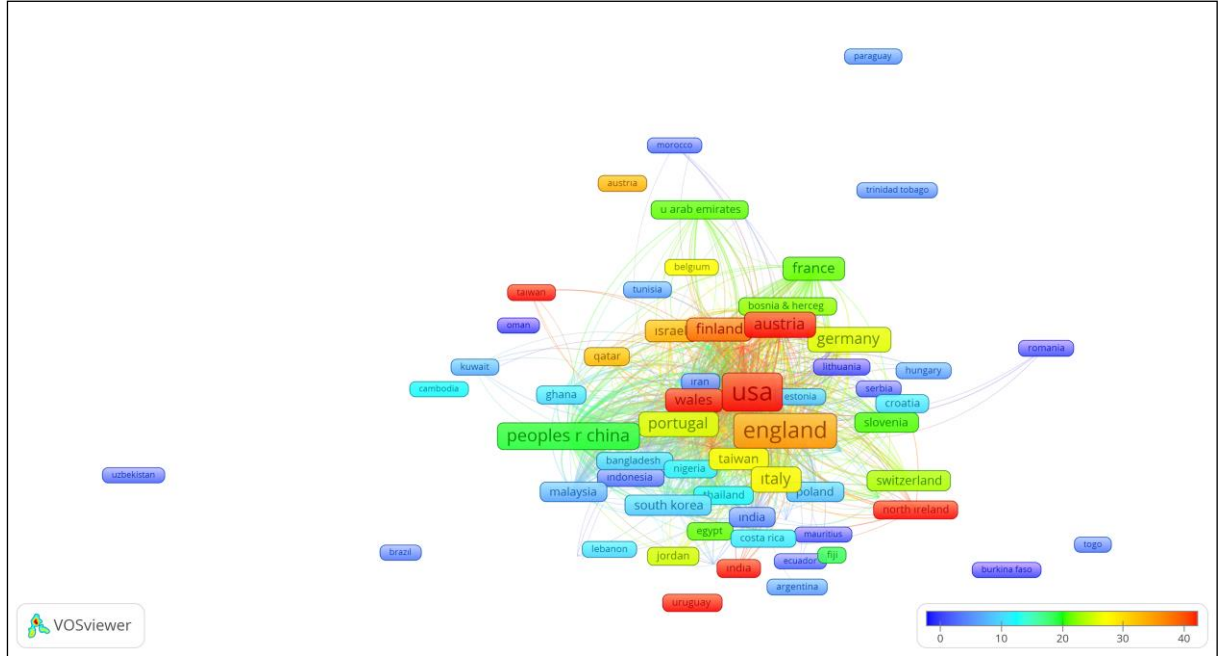
Şekil 6’da ihracat performansı konusundaki çalışmaların yayınlandıkları kaynaklar ya da yerler kapsamında, aldıkları atıfların sayısına göre renklendirildiği katman haritası görülmektedir. Yayın yapılmış olan yerler ya da kaynakların ilk 10 adedi Tablo 3’te gösterilmiş olmak ile birlikte, bu kaynaklara daha kapsamlı göz atmak açısından katman haritasının incelenmesi gerekmektedir. 40 adet ve üzerinde atfı bulunan kaynaklar sarı ile renklendirilmiştir. Koyu olan renk ile temsil edilen kaynaklara, ihracat performansı konusunda verilen atıfların sayısının sıfıra yakın değerler aldığı görülmektedir.

Tablo 4. Ülke Atf Analizine Göre İlk 10 Ülke

Ülkeler	Çalışma Sayısı	Atf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Amerika Birleşik Devletleri	335	15851	7257
İngiltere	305	10396	7320
Çin	211	4088	2671
Avustralya	125	3512	2334
İspanya	170	3238	3154
İtalya	108	2895	1353
Avusturya	36	2876	833
Kanada	67	2535	1810
Portekiz	95	2380	2616
Almanya	89	2246	877

VOSviewer programında, çalışmaların yayınlandıkları yerlerin ya da dergilerin tespiti için en az bir atf ve makalenin olmasına dair sınır koyulduktan sonra program tarafından oluşturulan sonuçlar Tablo 4’te ve Şekil 7’de sunulmuştur. Tablo 4’te görüldüğü üzere ihracat performansı konusunda 15.851 adet atf ile en çok atf alan ülkenin “Amerika Birleşik Devletleri” olduğu ve hemen arkasında

ise 10.396 atıf ile “İngiltere”nin yer aldığı görülmektedir. 117 ülke içinde sıralamada 27. olması nedeniyle tabloda görünmeyen Türkiye'nin ise ihracat performansı konusunda 71 adet çalışması ve 752 adet atıfı bulunmaktadır.

Şekil 7. Ülke Atıf Analizine Göre Katman Haritası

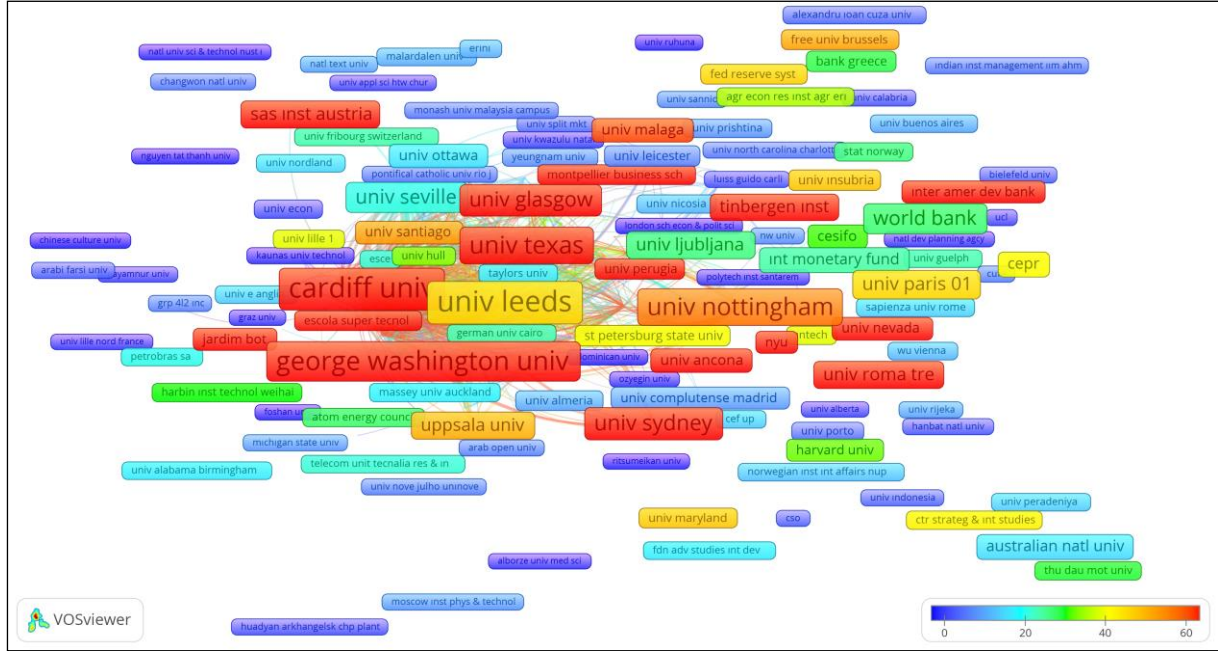
Çalışmaların ülkelere göre dağılımının atıf sayıları açısından renklendirildiği katman haritası Şekil 7’de görülmektedir. Sıralama açısından ilk 10 sıradaki veri Tablo 4’te detaylı verilmiş olmakla birlikte, ülkelerin birbiri ile olan ilişkileri ve atıf sayısını birlikte yansıtmaları bakımından katman haritası bütüncül veriler sunmaktadır. Şeklin sağ alt köşesinde yer alan göstergede belirtildiği üzere 40 adet ve üzerinde atıfı bulunan kaynaklar kırmızı ile renklendirilmiştir. Koyu mavi renk ile temsil edilen kaynakların ise atıf anlamında sıfıra yakın değerler aldığı görülmektedir.

Tablo 5. Kurum Atıf Analizine Göre İlk 10 Kurum

Kurumlar	Çalışma Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Univ. Leeds	45	1994	2455
Univ. Vienna	8	1975	388
Univ. Cyprus	17	1916	1921
Cardiff Univ.	11	1847	2084
Nanyang Technol. Univ.	2	1733	43
George Washington Univ.	3	1620	358
Lappeenranta Univ. Technol.	21	1374	1232
Erasmus Univ.	9	1324	445
Univ. Texas	6	1235	574
Univ. Nottingham	22	1198	830

Kurum atıf analizi için Vosviewer programında, en az bir atıf ve bir makalenin olmasına dair sınır koyulduktan sonra program tarafından oluşturulan sonuçlar, atıf sayısına göre sıralanarak Tablo

5'te ve Şekil 8'de sunulmuştur. Tablo 5'te görüldüğü üzere ihracat performansı konusunda 1994 adet atıf ile en çok atıf alan kurumun “Leeds Üniversitesi” olduğu ve ikinci sırada ise 1975 atıf ile “Vienna Üniversitesi”nin yer aldığı görülmektedir.

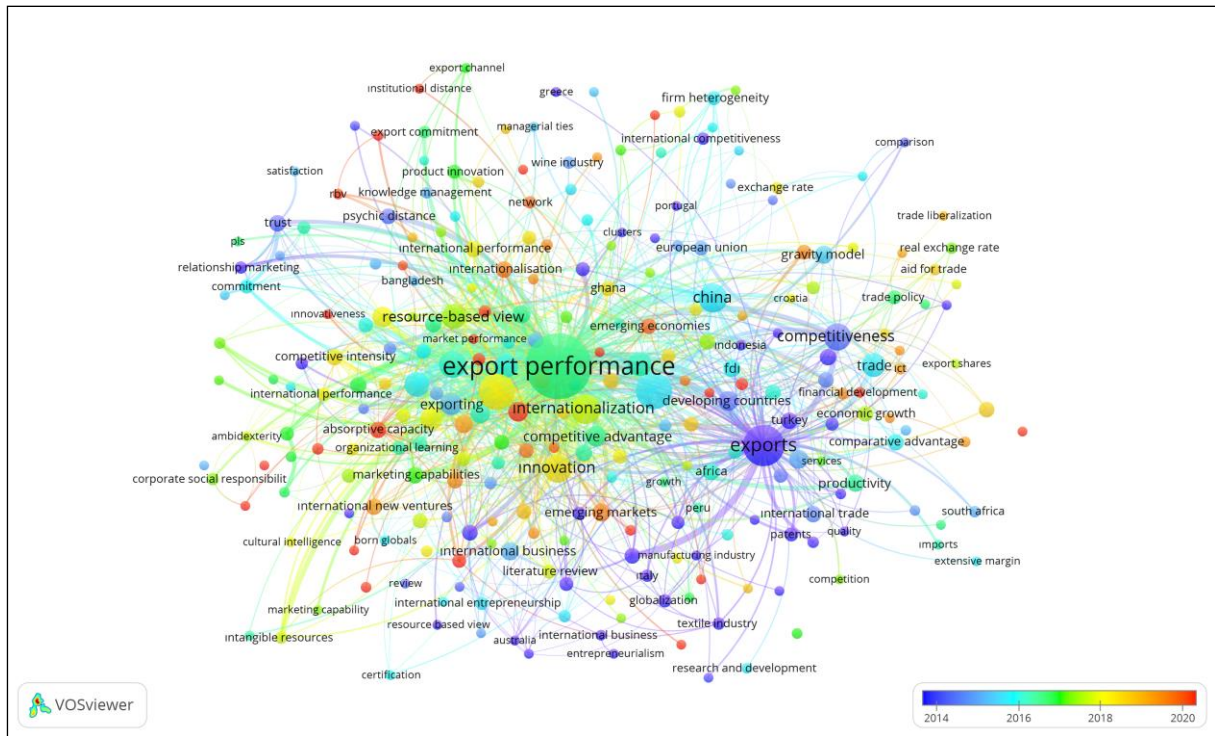
Şekil 8. Kurum Atıf Analizine Göre Katman Haritası

Çalışmaların kurumlara göre dağılımının, atıf sayıları ve ortalama atıf sayısı açısından renklendirildiği katman haritası ise Şekil 8'de görülmektedir. Şeklin sağ alt köşesinde yer alan göstergede belirtildiği üzere 60 adet ve üzerinde atıfı bulunan kurumlar kırmızı ile renklendirilmiştir. Koyu mavi renk ile temsil edilen kurumların ise atıf anlamında sıfıra yakın değerler aldığı görülmektedir. Dolayısıyla ihracat performansı konusunda en çok dikkat çeken kurumların “Leeds Üniversitesi”, “Nottingham Üniversitesi”, “Cardiff Üniversitesi” ve “George Washington Üniversitesi” olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Ortak Kelime Analizine Göre En Çok Kullanılan İlk 10 Anahtar Sözcük

Anahtar Kelimeler	Görülme Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Export Performance	577	922
Export/Exports	309	533
SMEs	128	297
Internationalization	81	182
China	76	130
Innovation	67	161
Competitiveness	63	106
Performance	62	125
Market Orientation	51	121
Resource-Based View	49	138

Ortak kelime analizi için VOSviewer programında, standart olarak gelen en az beş adet atıf ve bir makalenin olmasına dair sınır koyulduktan (görsellerin daha anlaşılabilir olması için) sonra program tarafından oluşturulan sonuçlar anahtar kelimelerin görülme sıklığına göre sıralanarak Tablo 6’da ve Şekil 9’da sunulmuştur. Tablo 6’da görüldüğü üzere ihracat performansı konusunda en çok kullanılan anahtar kelimelerin 577 adet ile “İhracat performansı”, 309 adet ile “İhracat”, 128 adet ile “KOBİ’ler”, 81 adet ile “Uluslararasılaşma” olduğu ve devamında ise sırasıyla “Çin”, “Yenilikçilik”, “Rekabetçilik”, “Performans”, “Pazar Odaklılık” ve “Kaynak-Tabanlı Görüş”ün yer aldığı görülmektedir.

Şekil 9. Anahtar Kelime Analizine Göre Katman Haritası

Çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin analizi sonrasında anahtar kelimelerin yıllara göre görülme sıklığı Şekil 9’daki katman haritasında görülmektedir. Şeklin sağ alt köşesinde yer alan göstergede kullanılan anahtar kelimelerin ortalama olarak hangi yıllarda daha çok kullanıldığı VOSviewer tarafından hesaplanarak reklendirilmiştir. Görsel olarak anahtar kelimelere atanan renklerin birbirinden ayrılabilirliği için yıl optimizasyonu program tarafından otomatik olarak gerçekleştirilmiş olup kelimeler arasındaki okların kalınlığı anahtar kelimeler arasındaki bağlantı gücünü göstermektedir. Tabloda dikkat çeken hususlardan birisi ihracat performansı konusunda genel ifadelerle belirtilen mavi renkteki “küreselleşme”, “ihracat” vb. anahtar kelimelerin çoğunlukla 2014 yılları ve öncesinde kullanıldığı görülmektedir. Daraltılmış şekilde spesifik olarak belirtilen ve tabloda kırmızı ile gösterilen “Yenilikçilik”, ”Pazar Performansı”, “Özümleme Kapasitesi” vb. anahtar kelimelerin ise 2020 yılı ve sonrasında yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle yapılacak

çalışmalarda güncel konuların takibi noktasında Şekil 9'da yer alan verilerin kullanılmasının araştırmacılar için yön gösterici olacağı söylenebilir.

3. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, ihracat performansı konusunda WoS veritabanında yayınlanmış olan çalışmalar yazar, atıf, dergi, ülke, kurum, dergi ve anahtar kelime gibi başlıklar açısından detaylı olarak bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiş ve aralarındaki ilişkilerin bütünsel bir bakış ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 06.09.2023 tarihi itibarı ile WoS veri tabanında “export performance” anahtar kelimesi kullanılarak “tüm alanlar” kapsamında yapılan aramada 2401 adet sonuca ulaşılmıştır. Yayın türüne göre veritabanı sınıflamasında yapılan incelemede; yayınların 1980 ile 2023 yılları arasında farklı disiplinlerden geldiği ve bunlar içerisinde 2.065 adet makale, 248 adet bildiri, 91 adet derleme makale, 72 adet erken görünüm (yayınlanacak çalışma), 2 adet kitap, 54 adet kitap bölümü ve 18 adet editöryal yazıya ulaşılmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre çalışmaların %39,5'unun İşletme (948 adet), %36,7'sinin Ekonomi (882 adet) ve %18,9'unun Yönetim (545 adet) alanlarında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. En çok yayın yapılan ilk üç ülkenin sırasıyla 368 yayınlı Amerika Birleşik Devletleri (ABD), 314 yayınlı İngiltere ve 211 yayınlı Çin olduğu, Türkiye'nin ise 72 yayın ile 13. sırada bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sayısına göre yapılan sıralamada ise, birinci sırada 23 adet yayın ve 1224 atıf ile “Sousa Carlos m.p” yer alırken, ikinci sırada 14 adet yayın ve 471 atıf ile “Shoham, Aviv” ve üçüncü sırada 12 adet yayın ve 849 atıf ile “Lages, luis filipe” yer almaktadır. Benzer şekilde ortak çalışma yürütme açısından kümelenmelerin ise “Sousa, Carlos m.p.”, ”Shoham, aviv”, “Lages, luis filipe” ve “Leonidou, leonidas c.” etrafında yoğunlaştığı gözlenmiştir.

Alınan atıf sayısına göre yapılan sıralamada, en çok atıf alan ilk üç yazarın sırasıyla 5 adet çalışma 1861 atıf ile “Diamantopoulos, adamantios”, 1 adet çalışma 1726 atıf ile “Siguaw, judy a.” ve 4 adet çalışma 1603 atıf ile “Zou, sm” olduğu tespit edilmiştir. Bu durum yazar atıf analizindeki harita ile de uyum göstermektedir. Çalışmaların nerede yayınlandığını gösteren ve atıf sayısına göre sıralayan yapılan kaynak analizine göre ise ihracat performansı konusunda en çok atıf alan kaynakların sırasıyla “Journal of International Marketing”, “International Business Review” ve “International Marketing Review” dergileri olduğu tespit edilmiştir. Ükelere göre atıf analizinde ise en çok atıf alan ilk 3 ülkenin sırasıyla 15.851 adet atıf ile “Amerika Birleşik Devletleri”, 10.396 atıf ile “İngiltere” ve 4.088 atıf ile Çin olduğu, Türkiye'nin ise 71 adet çalışma ve 752 adet atıf ile 117 ülke içinde 27. yer aldığı saptanmıştır. Kurum atıf analizine göre ise en çok atıf alan ilk 3 kurumun sırasıyla 1.994 adet atıf ile “Leeds Üniversitesi”, 1.975 atıf ile “Vienna Üniversitesi” ve 1.916 atıf ile “Cyprus (Kıbrıs) Üniversitesi” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ihracat performansı konusunda en çok kullanılan anahtar kelimelerin 577 adet ile “İhracat performansı”, 309 adet ile “İhracat”, 128 adet ile “KOBİ'ler”, 81 adet ile “Uluslararasılaşma” olduğu ve devamında ise sırasıyla “Çin”, “Yenilikçilik”,

“Rekabetçilik”, “Performans”, “Pazar Odaklılık” ve “Kaynak-Tabanlı Görüş”ün yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, anahtar kelimelerin katman haritasına göre “küreselleşme” ve “ihracat” gibi genel ifadelerle belirtilen anahtar kelimelerin ortalama olarak 2014 yılları ve öncesinde kullanıldığı; “Yenilikçilik”, “Pazar Performansı”, “Özümseme Kapasitesi” gibi spesifik anahtar kelimelerin ise ortalama olarak 2020 ve sonrasında yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Çalışma sonuçlarının, ihracat performansı konusunda yapılmış olan çalışmaların genel özelliklerini detaylı olarak göstermesi nedeniyle, bu alanda gelecekte yapılacak çalışmalar için genel bir bakış ortaya koyarak alanyazına önemli katkılar sunması beklenmektedir. Ayrıca, araştırma kapsamında sadece WoS veritabanının kullanılmış olması nedeniyle bundan sonraki araştırmalarda SCOPUS ve ULAKBİM gibi farklı veritabanlarının da kullanılması önerilmektedir. Son olarak, verilerin analiz edilmesi için farklı yöntemlerin kullanılmasına ek olarak farklı paket programların da (Tableu, R, Bibliometrix, SciMAT, BibExcel vb.) kullanılmasının alanyazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aulakh, P. S., Kotabe, M., & Teegen, H. (2000). Export strategies and performance of firms from emerging economies: Evidence from Brazil, Chile, And Mexico. *Academy of Management Journal*, 43(3), 342-361.
- Avşar, İ. İ., & Serin, Z. V. (2021). Bibliometric analysis of scientific production on international trade and cryptocurrency.
- Aydın, H., Ramazan, S., & Altınok, H. (2021). Lojistik ve faaliyetleri konusunda yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Journal Of Management And Economics Research*, 19(1), 288-303.
- Balta, D., & Cura, F. (2022). uluslararası ticarete lojistik performansın ihracat performansına ve firma performansına etkisi: Konya ilinde bir uygulama. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 22(1), 17-29.
- Bedlek, P., & Bozyiğit, S. (2022). Uluslararası ticaret ve lojistik ile uluslararası ticaret ve lojistik yönetimi ana bilim dallarında yazılan tezlerin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(1), 236-253.
- Bozdağlıoğlu, E. Y., & Özpınar, Ö. (2011). Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımların türkiye'nin ihracat performansına etkilerinin VAR yöntemi ile tahmini. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(3), 39-63.
- Calheiros-Lobo, N., Vasconcelos Ferreira, J., & Au-Yong-Oliveira, M. (2023). SME internationalization and export performance: A systematic review with bibliometric analysis. *Sustainability*, 15(11), 8473.
- Cavusgil, S. T., & Zou, S. (1994). Marketing strategy-performance relationship: An Investigation of the empirical link in export market ventures. *Journal of Marketing*, 58(1), 1-21.
- Çavdar, E. (2020). Lojistik alanındaki lisansüstü tez çalışmalarının sosyal ağ analizi ile incelenmesi. *Turkish Studies-Economy*, 15(3), 1267-1284.
- Duran, G., & Çelikkaya, S. (2019). Türkiye’de Lojistik üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *GÜ İslahiye İİBF Uluslararası E-Dergi*, 3(3), 152-167.
- Erturgut, R., & Alkan, G. (2022). 3PL ve 4PL firmalara ait bibliyometrik analiz. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(83), 1131-1146.
- Erturgut, R., & Altınkurt, T. (2021). Hava lojistiği: Bibliyometrik bir analiz. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 445-467.
- Erturgut, R., & Yılmaz, B. (2020). Afet ve insani yardım lojistiği alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 105-123.
- Gürbüz, G. B., & Sönmez, S. S. (2022). İhracat kredi sigortalılarının bibliyometrik analizi: Web Of Science veri tabanında bir inceleme. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (8), 95-121.
- Işık, N., Engeloğlu, Ö., & Karaoğlan, S. (2018). Gelişmekte olan piyasa ekonomilerinin ihracat performansının Bulanık AHP ve TOPSIS yöntemi ile değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (3) , 113-128 . DOI: 10.18037/ausbd.552531

- İpek, İ. (2019). Organizational learning in exporting: A bibliometric analysis and critical review of the empirical research. *International Business Review*, 28(3), 544-559.
- Jiménez-Almazán, M., Uribe-Toril, J., & Ruiz-Real, J. L. (2020). International trade and sustainability: Bibliometric and cluster analysis. *Sustainability*, 12(17), 6816.
- Korkmaz, H. İ., & Çetinkaya, C., (2019). Post-graduate theses on logistics and supply chain in Turkey: A bibliometric analysis. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18 (1), 479-493
- Küçükçolak, G., & Cura, F. (2022). Dahilde işleme rejimi uygulamalarının ihracat performansına etkisi: Konya ilinde bir araştırma. *Ekev Akademi Dergisi*, (90), 205-224.
- Lacka, E., Chan, H. K., & Wang, X. (2020). Technological advancements and B2B international trade: A bibliometric analysis and review of industrial marketing research. *Industrial Marketing Management*, 88, 1-11.
- Morgan, N. A., Kaleka, A., & Katsikeas, C. S. (2004). Antecedents of export venture performance: A theoretical model and empirical assessment. *Journal of Marketing*, 68(1), 90-108.
- Niebles-Nunez, W., Ramirez, J., & Garcia-Tirado, J. (2022). International trade between colombia and asia in the framework of logistics processes: A bibliometric review. *Journal of Distribution Science*, 20(10), 39-50.
- Olczyk, M. (2016). A systematic retrieval of international competitiveness literature: A bibliometric study. *Eurasian Economic Review*, 6, 429-457.
- Öçal, B. (2023). Türkiye'de konteyner taşımacılığı alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(85), 340-360.
- Sancı, T. (2019). *Uluslararası Tutundurma Stratejileri İle İhracat Performansı Arasındaki İlişkide Rekabet İstihbaratının Düzenleyici Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı. Ankara.
- Savrun, B., & Mutlu, H. M. (2019). Kent lojistiği üzerine bibliyometrik analiz. *Kent Akademisi*, 12(2), 364-386.
- Sharma, P., Rohatgi, S., & Jasuja, D. (2022). Scientific mapping of gravity model of international trade literature: A bibliometric analysis. *Journal of Scientometric Research*, 11(3), 447-457.
- Tian, X., Geng, Y., Sarkis, J., & Zhong, S. (2018). Trends and features of embodied flows associated with international trade based on bibliometric analysis. *Resources, Conservation and Recycling*, 131, 148-157.
- Torlak, Ö., Veysel, K. U. L. A., & Özdemir, Ş. (2007). Türk işletmelerinin ihracat performansı belirleyicileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 103-114.
- Türkoğlu, M., Duran, G., & Yetişen, S. (2022). Türkiye'de E-Ticaret üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 447-460.
- Waltman, L., Van Eck, N. J., & Noyons, E. C. (2010). A unified approach to mapping and clustering of bibliometric networks. *Journal of informetrics*, 4(4), 629-635.
- WTO, (2023). Dünya Mal Ticareti. <https://stats.wto.org/>. Erişim Tarihi: 12.09.2023
- Yorulmaz, M., & Baykan, Y. (2022). Türkiye'de liman işletmeciliği alanında yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Maritime Transport and Logistics*, 3(2), 98-111.